

<https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-37-08>

УДК 342.8

Г. В. ЗУБЕНКО

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного і

муніципального права юридичного факультету

E-mail: zubenkoa@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2709-4348>

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,

м. Харків, 61022, майдан Свободи, 4

ОБОВ'ЯЗОК ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ ПОДАВАТИ ЗВІТ ПРО МАЙНО, ДОХОДИ, ВИТРАТИ І ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ФІНАНСОВОГО ХАРАКТЕРУ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ

АНОТАЦІЯ: *Вступ.* Статтю присвячено дослідженню нормативно-правового регулювання обов'язку політичних партій подавати звіт про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру.

Метою дослідження є розкриття особливостей та з'ясування проблемних питань законодавчого регулювання та практичної реалізації вищезазначеного обов'язку. Для вирішення поставленої мети використано такі методи наукового дослідження, як логіко-семантичний, формально-юридичний, системно-структурний, порівняльно-правовий та ін.

Короткий зміст результатів дослідження. Розглянуто європейські стандарти щодо регулювання обов'язку політичних партій звітувати про фінансову діяльність. На підставі аналізу європейських регіональних стандартів в сфері організації та функціонування політичних партій виокремлено засади реалізації вищезазначеного обов'язку політичних партій. Акцентовано увагу на законодавстві України, що закріплює порядок подання політичними партіями звіту про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру до Національного агентства з питань запобігання корупції.

Висновки. Наголошено на необхідності посилення відповідальності політичних партій, зокрема за систематичне ненадання або несвоєчасне надання звітів про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: *політичні партії, звітування політичних партій, звіт про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, запобігання корупції, інформаційні технології, електронний документ.*

Як цитувати: Зубенко Г.В. Обов'язок політичних партій подавати звіт про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру: вітчизняний до-свід та європейські стандарти. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Право».* 2024. Вип. 37. С. 76-82. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-37-08>

In cites: Zubenko H. V. (2024). The obligation of political parties to submit a report on property, income, expenses and financial liabilities: national experience and european standards. *The Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University, Series "Law"*, (37), P. 76-82. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-37-08> (in Ukrainian)

Вступ. Серед ключових проблем, які потребують нагального вирішення з метою ефективного запобігання та протидії корупції, визначених такими програмними документами в цій сфері, як Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки, затверджена Законом України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки» від 20 червня 2022 року та Державна антикорупційна програма на 2023-2025 роки, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 4 березня 2023 року, є забезпечення доброчесності політичних партій та виборчих кампаній [1; 2]. Одним із шляхів такого забезпечення є удосконалення механізму подання та оприлюднення звітності політичних партій та системи кон-

тролю за фінансуванням їх діяльності, а також приведення у відповідність до європейських регіональних стандартів і кращих європейських практик вітчизняного законодавства у цій сфері.

Актуальність обраної теми дослідження обумовлена тією обставиною, що приведення вітчизняного законодавства щодо звітування політичних партій до європейських стандартів має стати додатковим фактором якнайшвидшого євроінтеграційного процесу України.

Огляд праць з даної проблематики. У вітчизняній юридичній літературі тематиці, що є предметом дослідження, приділялась значна увага.

Зокрема, це питання досліджували в своїх працях В.В. Джуган, розглядаючи конституційно-правові аспекти здійснення державного контролю за фінансовою звітністю політичних партій в Україні та окремих державах ЄС, О.В. Совгіря, аналізуючи правовий аспект державного фінансування політичних партій, В.І. Кафарський досліджуючи конституційно-правове регулювання організації і діяльності політичних партій та інші науковці. Проте деякі аспекти цього питання й на сьогодні залишаються недостатньо розглянутими, а отже потребують більш детального аналізу.

Мета статті. Мета дослідження полягає у тому, щоб розкрити особливості і проблемні питання законодавчого регулювання та практичної реалізації обов'язку політичних партій подавати до Національного агентства з питань запобігання корупції звіти про майно, доходи, витрати та зобов'язання фінансового характеру, а також з'ясувати його відповідність європейським регіональним стандартам.

Для досягнення зазначеної мети необхідно вирішити наступні **завдання**: розглянути європейські стандарти щодо цього питання; розкрити засади реалізації обов'язку політичних партій складати і подавати фінансову звітність; з'ясувати особливості законодавчого регулювання обов'язку політичних партій подавати звіт про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру в Україні; на підставі проведеного аналізу запропонувати зміни до законодавства України в цій сфері.

Основні результати дослідження.

До документів, що закріплюють європейські регіональні стандарти і найкращі практики в сфері звітування політичних партій щодо їх фінансування можна віднести наступні:

- Рекомендацію ПАРЕ № 1516 (2001) від 22 травня 2001 року;
- Керівні принципи щодо фінансування політичних партій, ухвалені Європейською комісією «За демократію через право» 9-10 березня 2001 року;
- Рекомендацію Rec (2003)4 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо Єдиних правил проти корупції у сфері фінансування політичних партій та виборчих кампаній від 8 квітня 2003 року;
- Керівні принципи регулювання діяльності політичних партій, прийняті ОБСЄ та Європейською комісією «За демократію через право» 15-16 жовтня 2010 року;
- Керівні принципи регулювання політичних партій, ухвалені Європейською

комісією «За демократію через право» 11-12 грудня 2020 року.

Аналізуючи європейські регіональні стандарти щодо фінансової звітності політичних партій, перш за все, слід назвати Рекомендацію ПАРЕ № 1516 (2001) від 22 травня 2001 року, відповідно до п. 8 якої фінансування політичних партій має бути абсолютно прозорим, що вимагає від політичних партій, зокрема, вести суворий облік всіх надходжень і витрат, який повинен подаватися щонайменше раз на рік до незалежного аудиторського органу та оприлюднюватися [3].

Відповідно до п. 7 Керівних принципів щодо фінансування політичних партій, прийнятих Європейською комісією «За демократію через право» 9-10 березня 2001 року: «Необхідно гарантувати прозорість приватного фінансування ... Для досягнення цієї мети кожна партія повинна щороку оприлюднювати річні звіти за попередній рік, який має включати перелік усіх пожертвувань, окрім членських внесків. Усі пожертви, що перевищують суму, встановлену законодавцем, повинні бути зареєстровані та оприлюднені» [4]. Схожа норма міститься в ст. 13 Рекомендації Rec (2003)4 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо Єдиних правил проти корупції у сфері фінансування політичних партій та виборчих кампаній, ухваленій 8 квітня 2003 року.

Докладно основні стандарти звітування політичних партій про майновий стан і фінансову діяльність закріплюються Керівними принципами регулювання діяльності політичних партій, прийнятими ОБСЄ та Європейською комісією «За демократію через право» 15-16 жовтня 2010 року та Керівними принципами регулювання політичних партій, ухваленими Венеціанською комісією 11-12 грудня 2020 року. Зокрема, останній документ встановлює наступні вимоги до звітності про фінансування політичних партій:

- партія може спробувати обійти правила фінансування виборчої кампанії, здійснюючи діяльність у «передвиборчий» період або шляхом використання інших організацій чи осіб як каналів для отримання коштів або послуг. Тому щоб обмежити такі зловживання, необхідно запровадити надійні системи фінансової звітності політичних партій поза виборами;
- прозорість звітності вимагає своєчасного оприлюднення фінансових звітів партій. Звіти повинні залишатися публічними протягом відповідного періоду часу для належного громадського контролю. Виконання цієї ви-

моги означає, що звіти повинні містити достатньо деталей, щоб бути корисними та зрозумілими для широкій громадськості. У той час як публікація фінансових звітів має вирішальне значення для встановлення довіри громадськості до функцій партії, вимоги до звітності також повинні забезпечувати баланс між необхідним розкриттям інформації та винятково нагальними інтересами приватного життя окремих донорів у випадках обґрунтованої ймовірності погроз, переслідувань або репресій, або коли розкриття інформації може призвести до серйозних політичних наслідків;

- політичні партії мають подавати звіти до відповідного регуляторного органу щонайменше раз на рік у період між виборчими кампаніями. Ці звіти повинні включати розкриття інформації про внески та пояснення всіх витрат.

Звіти, а також результати та висновки наглядового органу мають бути доступними для громадського ознайомлення протягом тривалого періоду часу, щоб забезпечити належний громадський контроль, можливо, навіть у центральній державній базі даних [5].

Таким чином, аналізуючи вищезазначені та інші документи, що закріплюють європейські регіональні стандарти фінансової звітності політичних партій, можна виокремити наступні засади реалізації обов'язку політичних партій подавати звіти про майно, доходи, витрати та зобов'язання фінансового характеру:

- фінансування політичних партій має бути прозорим;

- політичні партії повинні вести суворий облік усіх надходжень (внесків) і витрат;

- фінансові звіти мають бути своєчасно оприлюднені із застосуванням сучасних інформаційних технологій і залишатися у вільному доступі протягом певного періоду часу для належного громадського контролю;

- політичні партії зобов'язані подавати фінансові звіти до незалежного органу фінансового контролю з певною періодичністю (щонайменше раз на рік);

- висновки органу фінансового контролю щодо перевірки фінансових звітів політичних партій мають бути доступними для громадського ознайомлення.

Якщо звернутися до досвіду європейських країн в цій сфері, слід зазначити, що обов'язок політичних партій подавати звіт про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру запроваджено у переважній більшості цих держав (Великобританія, Естонія, Ісландія, Іспанія, Латвія, Нідерланди,

Польща, Словаччина, Словенія, Фінляндія, Франція та ін.).

Зокрема, в Іспанії політичні партії подають щорічний фінансовий звіт, який має містити інформацію про стан активів, надходження (надані бюджетні кошти, а також кошти, отримані у вигляді внесків та членських внесків членів політичної партії; доходи від майна і господарської діяльності), видатки та ризиковані операції з капіталом. Фінансові звіти політичних партій зберігаються Аудиторським Судом, який уповноважений щорічно публікувати загальний звіт про фінансування політичних партій. Звіт публікуються не пізніше ніж через 6 місяців після отримання звітів політичних партій. В такому узагальненому звіті наводиться інформація про результати моніторингової діяльності Аудиторського Суду, знайдені порушення, а у додатках до звіту – загальні показники фінансового стану політичних партій. Звіт Аудиторського Суду публікується в Офіційному віснику Іспанії а також розміщується на веб-сайті цього державного органу [6, с. 33].

В Латвії політичні партії зобов'язані в термін не пізніше 31 березня року, наступного за звітним, подати до Бюро з питань запобігання та боротьби з корупцією щорічний фінансовий звіт, до якого повинен додаватись висновок незалежного аудитора. Відомості про фінансову діяльність політичних партій належить до публічної інформації. Бюро або політична партія зобов'язані надавати інформацію про фінансово-господарську діяльність партії, зокрема фінансові звіти, за запитом будь-якої особи. Звіти, які надаються Бюро з питань запобігання та боротьби з корупцією, публікуються у Латвійському віснику та розміщуються на веб-сайті цього державного органу протягом 10 днів з дня їх подання. За результатами здійснення контролю за фінансуванням політичних партій, Бюро з питань запобігання та боротьби з корупцією уповноважене поширювати інформацію про виявлені правопорушення політичних партій у цій сфері та вжиті ним заходи щодо їх усунення, а також притягнення винних до відповідальності до 1 квітня року, наступного за звітним [6, с. 34].

Порядок ведення бухгалтерського обліку та звітності політичними партіями Польщі регулюється загальними положеннями законодавства, що регламентує порядок ведення обліку й звітності всіма суб'єктами господарської діяльності. Політичні партії щорічно готують річний фінансовий звіт, який включає річний баланс, річний звіт про доходи і витрати, додаткову інформацію (зокрема, про

надходження та використання політичними партіями бюджетних коштів). Такий звіт партії не зобов'язані подавати до державних органів та публікувати [6, с. 37].

У Франції політичні партії зобов'язані вести бухгалтерський облік, звітність та готувати щорічний фінансовий звіт (який включає такі складові, як річний баланс, звіт про доходи і витрати, додатки). Такий звіт засвідчується висновками двох аудиторів та подається політичною партією до Національної комісії з виборчої звітності та політичного фінансування не пізніше червня року, наступного за звітним. Щорічні фінансові звіти політичних партій зберігаються Національною комісією з виборчої звітності та політичного фінансування протягом 3 років. Скорочені версії щорічних фінансових звітів політичних партій публікуються вищезазначеним державним органом в Офіційному віснику в грудні року, наступного за звітним, або у лютому другого року, наступного за звітним, а також розміщується на офіційному веб-сайті Національної комісії [6, с. 41].

Таким чином, законодавство досліджених та інших країн в цілому відповідає зазначеним вище європейським регіональним стандартам. Хоча в деяких державах в фінансових звітах партії відображаються не всі внески, а тільки ті, що перевищують певний розмір (Великобританія, Іспанія). Законодавство окремих країн передбачає обов'язок подавати звіти лише для тих політичних партій, які отримали державне фінансування (Нідерланди). В інших законодавством не передбачено обов'язкового оприлюднення фінансової звітності партій (Швеція, Норвегія) або закріплюється обов'язок оприлюднювати лише скорочену версію щорічного фінансового звіту (Словенія, Франція).

Згідно з законодавством України політичні партії, місцеві організації політичних партій ведуть бухгалтерську звітність у встановленому порядку, проводять щорічний внутрішньопартійний фінансовий аудит своєї діяльності, а також проходять зовнішній незалежний фінансовий аудит у випадках, передбачених законом (ч. 1 ст. 17 Закону України «Про політичні партії в Україні»). Відповідно до ч. 9 ст. 17 Закону України «Про політичні партії в Україні» партія щоквартально, не пізніше ніж на сороковий день після закінчення звітного кварталу, зобов'язана подати до Національного агентства з питань запобігання корупції звіт про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру (у тому числі її місцевих організацій, які у встановле-

ному порядку набули статусу юридичної особи) шляхом його заповнення на офіційному веб-сайті Національного агентства з питань запобігання корупції [7]. Форма такого звіту а також порядок його подання затверджуються Національним агентством з питань запобігання корупції. Вимоги щодо змісту звіту передбачені ч. 11 ст. 17 Закону України «Про політичні партії в Україні». Крім того, відповідно до Порядку формування та ведення Єдиного державного реєстру звітності політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру від 19 лютого 2021 р. звіт є електронним документом який подається політичною партією через електронний кабінет на сторінці офіційного вебсайту Національного агентства з питань запобігання корупції.

Подані Національному агентству з питань запобігання корупції звіти політичних партій оприлюднюються шляхом їх включення до Єдиного державного реєстру звітності політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, який формується і ведеться цим державним органом. Крім того, Національне агентство з питань запобігання корупції зобов'язано забезпечувати відкритий цілодобовий доступ до вищезазначеного реєстру на своєму офіційному веб-сайті.

Також законодавством України передбачено механізм внутрішнього і зовнішнього контролю за фінансуванням політичних партій. Так, згідно з ч. 14 ст. 17 Закону України «Про політичні партії в Україні» до звіту політичної партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за четвертий квартал звітного року додаються (шляхом завантаження фотокопій у систему) копії звітів про проведення щорічного внутрішньопартійного фінансового аудиту та незалежного зовнішнього аудиту фінансової звітності політичної партії (якщо його проведення є обов'язковим) шляхом завантаження їх фотокопій у систему [7].

Стосовно зовнішнього контролю, звіти політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру перевіряються Національним агентством з питань запобігання корупції у строк, що не перевищує 60 днів з дня їх надходження (ч. 21 ст. 17 Закону України «Про політичні партії в Україні» [7]. За результатами такої перевірки уповноважена особа складає висновок, у якому відображаються результати проведеного аналізу, зокрема детальний виклад змісту всіх виявлених порушень із зазначенням ужитих

політичними партіями заходів реагування (якщо такі порушення було виявлено). Цей висновок також є електронним документом який розміщується на офіційному веб-сайті Національного агентства з питань запобігання корупції.

Щодо вітчизняного досвіду звітування політичних партій про фінансову діяльність, слід зазначити, що понад 3,5 роки політичні партії не звітували Національному агентству з питань запобігання корупції. З 2020 року через здійснення заходів щодо запобігання виникненню та поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), а з 2022 року в зв'язку із введенням воєнного стану. Втім, з 26 грудня 2023 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення державного фінансування та контролю за діяльністю політичних партій», яким було відновлено обов'язок політичних партій звітувати про свої фінанси та майно. Цим законом, зокрема, передбачено, що звіти про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру політичних партій, не подані ними за попередні звітні періоди у зв'язку із вищезазначеними обставинами, мають бути також подані політичними партіями до Національного агентства з питань запобігання корупції за квартал або за рік [8]. Таке відновлення є запорукою забезпечення прозорості політичного фінансування та вкрай важливе для інтеграції України до ЄС і виконання міжнародних зобов'язань.

Разом з тим, в Україні непоодинокими є випадки порушення політичними партіями законодавства України щодо звітування про фінансову діяльність, зокрема, в аспекті неподання або несвоєчасного подання таких звітів. З метою запобігання такого виду порушень, європейські регіональні стандарти в сфері фінансування політичних партій рекомендують наділяти органи незалежного зовнішнього контролю за фінансуванням партій правом накладати адміністративні стягнення в порядку та у випадках, встановлених законом.

Дотримуючись вищезазначених стандартів, ч. 20 ст. 17 Закону України «Про політичні партії в Україні» наділяє Національ-

не агентство з питань запобігання корупції повноваженнями:

- протягом 10 календарних днів з дня завершення строку на подання політичними партіями звітів про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру оприлюднювати на своєму офіційному веб-сайті список політичних партій, які не подали звіти у визначений законом строк;

- забезпечувати притягнення винних осіб до відповідальності, передбаченої законом.

Така відповідальність передбачена ст. 212²¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення, відповідно до якої порушення встановленого порядку або строків подання фінансового звіту про надходження і використання коштів виборчого фонду, звіту політичної партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру або подання фінансового звіту, оформленого з порушенням встановлених вимог, тягнуть за собою накладення штрафу від трьохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [9].

Висновки. Таким чином, оцінюючи законодавство України щодо закріплення обов'язку політичних партій подавати звіти про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, слід зазначити, що нашою державою дотримано основні принципи такого звітування, які встановлені європейськими регіональними стандартами в цій сфері.

Разом з тим, деякі аспекти реалізації цього обов'язку та відповідальності за його невиконання потребують перегляду.

Зокрема, це стосується посилення відповідальності політичних партій за ненадання або несвоєчасне надання звітів про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру.

А саме, пропонуємо за систематичне ненадання або несвоєчасне надання вищезазначених звітів передбачити на законодавчому рівні обмеження для політичних партій брати участь у чергових та позачергових виборах народних депутатів України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки : Закон України 20 червня 2022 року № 2322-IX. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20?find=1&text=%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96#w1_1 (дата звернення: 17.03.2024).

2. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 березня 2023 р. № 220. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023->

%D0%BF?find=1&text=%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96#w1_1 (дата звернення: 17.03.2024).

3. Financing of political parties Parliamentary Assembly Recommendation 1516 (2001). URL : <http://www.assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=16907&lang=en> (дата звернення: 17.03.2024).

4. Guidelines and report on the financing of political parties adopted by the Venice Commission at its 46th Plenary Meeting, (Venice, 9-10 March 2001) [http://www.venice.coe.int/docs/2001/CDL-INF\(2001\)008-e.html](http://www.venice.coe.int/docs/2001/CDL-INF(2001)008-e.html) (дата звернення : 17.03.2024).

5. Guidelines on Political Party Regulation prepared by the OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights (OSCE/ODIHR) and by the Council of Europe's Venice Commission and adopted by the Venice Commission at its 125th online Plenary Session (11–12 December 2020). URL : <https://www.osce.org/odihr/538473> (дата звернення : 18.03.2024).

6. Підтримка належного урядування: проект протидії корупції в Україні. К., 2009. 56 с. URL : <https://parlament.org.ua/upload/docs/Text.pdf> (дата звернення : 17.03.2024).

7. Про політичні партії в Україні : Закон України від 5 квітня 2001 року № 2365-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text> (дата звернення : 20.03.2024).

8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення державного фінансування та контролю за діяльністю політичних партій : Закон України 23 серпня 2023 року № 3337-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3337-20#Text> (дата звернення : 20.03.2024).

9. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-24) : Закон України від 07 грудня 1984 року № 8073-X. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення : 20.03.2024).

Стаття надійшла до редакції 20.03.2024

Стаття рекомендована до друку 13.04.2024

H. V. ZUBENKO

Candidate of Law, Associate Professor,
Associate Professor of the Department
of Constitutional and Municipal Law

E-mail: zubenkoa@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2709-4348>

V. N. Karazin Kharkiv National University
Kharkiv, 61022, Svobody square, 4

THE OBLIGATION OF POLITICAL PARTIES TO SUBMIT A REPORT ON PROPERTY, INCOME, EXPENSES AND FINANCIAL LIABILITIES: NATIONAL EXPERIENCE AND EUROPEAN STANDARDS

ANNOTATION: *Introduction.* The article is aimed at studying the legal regulation of the obligation of political parties to submit a report on their property, income, expenses and financial liabilities. The purpose of the study is to reveal the peculiarities and identify the problematic issues of legislative regulation and practical implementation of the above obligation. To achieve this goal, the author uses such methods of scientific research as logical and semantic, formal and legal, systemic and structural, comparative and legal, etc.

Summary of the main research results. The European standards for regulating the obligation of political parties to report on their financial activities are considered. Based on the analysis of European regional standards in the area of organization and functioning of political parties, the author identifies the principles of implementation of the above obligation of political parties. Attention is focused on the Ukrainian legislation which establishes the procedure for submission by political parties of a report on property, income, expenses and financial liabilities to the National Agency for the Prevention of Corruption.

Conclusions. The author emphasises the need to strengthen the responsibility of political parties, in particular for systematic failure to submit or untimely submission of reports on property, income, expenses and financial liabilities.

KEY WORDS: *political parties, reporting of political parties, report on property, income, expenses and financial liabilities, prevention of corruption, information technologies, e-document.*

REFERENCES

1. On the Principles of State Anti-Corruption Policy for 2021-2025: Law of Ukraine of 20 June 2022 No. 2322-

IX. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20?find=1&text=%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96#w1_1 (date of application : 17.03.2024). (in Ukrainian).

2. On approval of the State Anti-Corruption Programme for 2023-2025: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 4 March 2023 No. 220. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF?find=1&text=%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96#w1_1 (date of application :17.03.2024). (in Ukrainian).

3. Financing of political parties Parliamentary Assembly Recommendation 1516 (2001). URL : <http://www.assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=16907&lang=en> (date of application : 17.03.2024).

4. Guidelines and report on the financing of political parties adopted by the Venice Commission at its 46th Plenary Meeting, (Venice, 9-10 March 2001) [http://www.venice.coe.int/docs/2001/CDL-INF\(2001\)008-e.html](http://www.venice.coe.int/docs/2001/CDL-INF(2001)008-e.html) (date of application : 17.03.2024).

5. Guidelines on Political Party Regulation prepared by the OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights (OSCE/ODIHR) and by the Council of Europe's Venice Commission and adopted by the Venice Commission at its 125th online Plenary Session (11–12 December 2020). URL : <https://www.osce.org/odihr/538473> (date of application : 17.03.2024).

6. Support for Good Governance: Anti-Corruption Project in Ukraine. K., 2009. 56 c. URL : <https://parlament.org.ua/upload/docs/Text.pdf> (date of application : 17.03.2024). (in Ukrainian).

7. On Political Parties in Ukraine: Law of Ukraine of 5 April 2001 № 2365-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text> (date of application : 20.03.2024). (in Ukrainian).

8. On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Improving State Financing and Control over the Activities of Political Parties: Law of Ukraine of 23 August 2023 № 3337-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3337-20#Text> (date of application : 20.03.2024). (in Ukrainian).

9. Code of Ukraine on Administrative Offences (Articles 1 - 212-24): Law of Ukraine of 07 December 1984. № 8073-X. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (date of application : 20.03.2024). (in Ukrainian).

The article was received by the editors 20.03.2024

The article is recommended for printing 23.04.2024